Lietas Nr. 11331049812
Lietas arhīva Nr. SKK-J-0458-13

LĒMUMS

Rīgā 2013.gada 10.decembrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:

senatore referente I.Radzeviča,

senators P.Dzalbe,

senators V.Čiževskis

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta virsprokurora Arvīda Kalniņa protestu Kriminālprocesa likuma 63.nodaļas kārtībā par Rēzeknes tiesas 2012.gada 22.oktobra spriedumu un

konstatēja

Ar Rēzeknes tiesas 2012.gada 22.oktobra spriedumu

I.U., /personas kods/,

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 180.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 5 mēnešiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 51.panta pirmo daļu galīgais sods I.U. noteikts brīvības atņemšana uz 11 mēnešiem.

No I.U. valsts labā piedzīti procesuālie izdevumi par tiesas pavēstu piegādāšanu un izsniegšanu Ls 2,18.

Minētais Rēzeknes tiesas spriedums stājies spēkā 2012.gada 2.novembrī.

2013.gada 4.februārī Rēzeknes tiesā saņemta apsūdzētā I.U. apelācijas sūdzība, kurā apsūdzētais lūdz atjaunot nokavēto apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņu un atcelt pirmās instances tiesas spriedumu daļā par procesuālo izdevumu Ls 2,18 piedziņu.

Ar Rēzeknes tiesas tiesneša 2013.gada 6.februāra lēmumu apsūdzētā I.U. lūgums par apelācijas sūdzības iesniegšanas termiņa atjaunošanu noraidīts un apelācijas sūdzību atteikts pieņemt.

Ar Latgales apgabaltiesas tiesneša 2013.gada 22.marta lēmumu Rēzeknes tiesas tiesneša 2013.gada 6.februāra lēmums atstāts negrozīts.

Par Rēzeknes tiesas 2012.gada 22.oktobra spriedumu Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta virsprokurors Arvīds Kalniņš iesniedzis protestu Kriminālprocesa likuma 63.nodaļas kārtībā, kurā lūdz atcelt Rēzeknes tiesas 2012.gada 22.oktobra spriedumu daļā par procesuālo izdevumu Ls 2,18 piedziņu no I.U. valsts labā par tiesas pavēstu piegādāšanu un izsniegšanu, kā arī atcelt Rēzeknes tiesas tiesneša 2013.gada 6.februāra lēmumu par atteikšanos pieņemt apelācijas sūdzību un Latgales apgabaltiesas tiesneša 2013.gada 22.marta lēmumu, ar kuru Rēzeknes tiesas tiesneša 2013.gada 6.februāra lēmums atstāts negrozīts, un lietu šajā daļā nosūtīt jaunai izskatīšanai.

Atsaucoties uz Ministru kabineta 2005.gada 4.oktobra noteikumu Nr.754 „Noteikumi par kriminālprocesuālo izdevumu

atlīdzināšanas kārtību un apmēru" 11.punktu, virsprokurors norādījis, ka izdevumi, kas saistīti ar tiesas pavēstu, paziņojumu vai pieprasījumu izsūtīšanu, no procesa dalībniekiem, tostarp notiesātā, nav piedzenami, jo tiesas uzturēšana un tiesas sēžu organizēšana tiek apmaksāta no valsts budžeta. Virsprokurora ieskatā, lai arī Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmās daļas 8.punktā iestrādātā norma ir vispārēja un līdz ar to tiesnešiem ir iespēja šo normu subjektīvi piemērot, tas tomēr nedod tiesības gan minētajā tiesību normā, gan norādītajos Ministru kabineta noteikumos ietverto jēdzienu uztvert un saprast kā procesuālos izdevumus, kas piedzenami no notiesātās personas. Tiesas pavēstes izsūtīšana ir tiesas sēdes organizēšanas darbs un izdevumi par to sedzami no valsts budžeta.

Tādējādi Rēzeknes tiesa, virsprokurora ieskatā, taisot spriedumu un piedzenot no notiesātā valsts labā procesuālos izdevumus par tiesas pavēstu piegādāšanu un izsniegšanu, pieļāvusi Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē, kas katrā ziņā izraisa tiesas nolēmuma atcelšanu. Minētās tiesību normas nepareiza piemērošana novedusi pie notiesātās personas stāvokļa nelikumīgas pasliktināšanās.

Senāts atzīst, ka Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta virsprokurora protests apmierināms daļēji.

Ar Rēzeknes tiesas 2012.gada 22.oktobra spriedumu, atsaucoties uz Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmās daļas 8.punktu un 368.pantu, no notiesātā I.U. valsts labā piedzīti procesuālie izdevumi Ls 2,18 par tiesas pavēstu piegādāšanu un izsniegšanu.

Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmā daļa noteic, ka procesuālie izdevumi ir:

1) summas, ko izmaksā lieciniekiem, cietušajiem, ekspertiem, revidentiem, speciālistiem, tulkiem un citām procesā iesaistītajām personām, lai segtu ceļa izdevumus, kas saistīti ar ierašanos procesuālās darbības izdarīšanas vietā un atgriešanos dzīvesvietā, un maksu par naktsmītni;

2) summas, ko izmaksā lieciniekiem un cietušajiem kā vidējo darba samaksu par laiku, kurā viņi sakarā ar piedalīšanos procesuālajā darbībā neveica savu darbu, vai ko izmeklēšanas iestādes, prokuratūra vai Tieslietu ministrija ir atlīdzinājusi minēto personu darba devējiem par izmaksāto vidējo izpeļņu;

3) samaksa ekspertiem, revidentiem, tulkiem un speciālistiem par darbu, izņemot gadījumus, kad viņi piedalās procesā, izpildot savus dienesta pienākumus;

4) samaksa advokātam, kad izdevumus par juridisko palīdzību sedz no valsts līdzekļiem;

5) summas, kas izlietotas lietisko pierādījumu glabāšanai, pārsūtīšanai, realizācijai un iznīcināšanai;

6) summas, kas izlietotas ekspertīzes izdarīšanai;

7) summas, kas izlietotas mantas aizsardzībai;

8) citi izdevumi, kas radušies kriminālprocesā.

Savukārt Kriminālprocesa likuma 368.pants reglamentē procesuālo izdevumu piedziņu. Minētā panta pirmā daļas noteic, ka procesuālos izdevumus ar tiesas nolēmumu piedzen no notiesātajiem, izņemot šā panta trešajā, ceturtajā, piektajā un sestajā daļā minētos gadījumus.

Senāta ieskatā, tiesas izdevumus Ls 2,18 apmērā par tiesas pavēstu piegādāšanu un izsniegšanu tiesa nepamatoti atzinusi par procesuālajiem izdevumiem Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmās daļas 8.punkta izpratnē, kas saskaņā ar Krimināllikuma 368.pantu piedzenami no notiesātā.

Kriminālprocesa likuma 368.panta sestā daļa noteic, ka procesuālos izdevumus, kas saistīti ar izmeklēšanas darbību vai tiesas sēžu atlikšanu, ja tās atliktas sakarā ar likumā noteiktajā kārtībā izsaukto personu neierašanos bez attaisnojoša iemesla, var piedzīt no šīm personām.

No minētā kriminālprocesuālā regulējuma nepārprotami izriet, ka tiesas sēžu organizēšanas izdevumu, tostarp tiesas pavēstu piegādāšanas un izsniegšanas izdevumu, piedziņa no procesā iesaistītās personas, tostarp no apsūdzētā, kriminālprocesā iespējama tikai tajā gadījumā, ja šī persona nav ieradusies uz tiesas sēdi bez attaisnojoša iemesla un tiesas sēde tādēļ atlikta.

Ievērojot to, ka likumdevējs konkrēti norādījis, kādā gadījumā procesuālie izdevumi, kas saistīti ar tiesas pavēstu piegādāšanu un izsniegšanu, var tikt piedzīti no procesā iesaistītajām personām, atzīstams, ka pārējos gadījumos šie izdevumi sedzami no valsts līdzekļiem.

No pirmās instances tiesas sēdes protokola redzams, ka I.U. uz tiesas sēdi tika konvojēts un lieta tika iztiesāta, tiesas sēdi neatliekot, tādēļ izdevumi, kas saistīti ar tiesas pavēstu piegādāšanu un izsniegšanu nav piedzenami no notiesātā, bet sedzami no valsts līdzekļiem. Senāts atzīst par pamatotu arī virsprokurora protestā ietverto norādi par to, ka tiesas pavēstu izsūtīšana ir tiesas sēdes organizēšanas darbs, kura izdevumi sedzami no valsts budžeta.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka, nolemjot piedzīt no apsūdzētā I.U. valsts labā procesuālos izdevumus Ls 2,18 par tiesas pavēstu piegādāšanu un izsniegšanu, tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmās daļas 8.punkta un 368.panta pārkāpumu, kas atzīstams par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē, tādēļ Rēzeknes tiesas 2012.gada 22.oktobra spriedums daļā par minēto procesuālo izdevumu piedziņu no apsūdzētā ir atceļams un krimināprocess šajā daļā izbeidzams.

Pamatojot savu protestu šajā daļā, virsprokurors atsaucies uz Ministru kabineta 2005.gada 4.oktobra noteikumiem Nr.754

„Noteikumi par kriminālprocesuālo izdevumu atlīdzināšanas kārtību un apmēru", kas izdoti saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 367.panta otro daļu.

Senāta ieskatā, virsprokurora atsauces uz minētajiem Ministru kabineta noteikumiem nav pamatotas, jo saskaņā ar šo noteikumu 1.punktu tie nosaka: 1) kārtību, kādā lieciniekam, cietušajam, ekspertam, revidentam, speciālistam, tulkam un citām kriminālprocesā iesaistītajām personām no valsts budžeta līdzekļiem atlīdzina procesuālos izdevumus kriminālprocesā; 2) kārtību, kādā pēc ieinteresētās personas lūguma atlīdzina lietisko pierādījumu glabāšanas un pārvietošanas izdevumus, kā arī citus izdevumus, kas radušies kriminālprocesā; 3) minēto izdevumu segšanas apmēru.

Tādējādi minētie Ministru kabineta noteikumi reglamentē vienīgi kārtību un apmēru, kādā lieciniekam, cietušajam, ekspertam, revidentam, speciālistam, tulkam un citām kriminālprocesā iesaistītajām personām sākotnēji no valsts budžeta līdzekļiem tiek atlīdzināti Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmajā daļā norādītie procesuālie izdevumi, savukārt kārtību, kādā minētie procesuālie izdevumi piedzenami valsts labā no notiesātā, noteic Kriminālprocesa likuma 368.pants.

Vienlaikus Senāts atzīst, ka virsprokurora protesta apmierināšanai daļā par Rēzeknes tiesas tiesneša 2013.gada 6.februāra lēmuma par atteikšanos atjaunot nokavēto procesuālo termiņu un Latgales apgabaltiesas tiesneša 2013.gada 22.marta lēmuma, ar kuru minētais Rēzeknes tiesas tiesneša lēmums atstāts negrozīts, atcelšanu nav tiesiska pamata. Virsprokurora protests šajā daļā nav motivēts. Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus, kas varētu būt par pamatu tiesnešu lēmumu atcelšanai, Senāts nekonstatē. Fakts, ka pirmās instances tiesa daļā par procesuālo izdevumu piedziņu taisījusi likumam neatbilstošu spriedumu, pats par sevi nevar būt par pamatu, lai apšaubītu minēto pirmās instances tiesas tiesneša un apelācijas instances tiesas tiesneša lēmumu tiesiskumu un pamatotību. Turklāt minēto lēmumu pārsūdzēšana kasācijas kārtībā likumā nav paredzēta.

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587. pantu, Augstākās tiesas Senāts

nolēma

Atcelt Rēzeknes tiesas 2012.gada 22.oktobra spriedumu daļā par procesuālo izdevumu Ls 2,18 piedziņu no I.U. valsts labā par tiesas pavēstu piegādāšanu un izsniegšanu un kriminālprocesu šajā daļā izbeigt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore referente I.Radzeviča

senators P.Dzalbe

senators V.Čiževskis